

Vanhemman toiminta – nuoren häpeä

A-klinikkasäätiö ja Lasten seurassa -ohjelma keräsivät Lasinen lapsuus sivustolla nuorten kokemuksia, millaista on elää lapsuutensa alkoholiongelmaisen vanhemman kanssa. Kirjoituksia tuli runsaasti, ja ne julkaistaan tällä sivustolla seitsemässä osassa. Neljännessä osassa julkaistaan kertomuksia, joissa vanhemman juominen aiheuttaa nuorelle häpeän ja ulkopuolisuuden tunteita.

Isosisko (nainen, 1984)

En kertonut isäni juomisesta kenellekään, keksin valheita ystäväilleni ja meillä ei koskaan käynyt vieraita. En halunnut kenenkään tietävän, häpeä oli suuri. Isäni kanssa eläminen oli jatkuvasti varpaillaan olemista, rentoutua ei voinut. Sai aina pelätä. Rippi- ja ylioppilasjuhlia varjosti isän käyttäytyminen, pystyykö hän olemaan edes pari tuntia juomatta lauantai-päivänä, jotta saamme vieraat sisään ja ulos. Ei jaksanut. En voinut käsittää, miksi isäni tahallaan haluaa pilata meidän elämämme ja omansa. Mitään hyvää ei alkoholista meille seurannut. Lukemattomat kerrat anelin, kirjoitin kirjeitä ja pyysin ja yritin kertoa, miltä meistä siskoni kanssa tuntuu. Mikään ei auttanut. Tämä jätti ikuisen epäluottamuksen isääni kohtaan. Isäni on nyt ollut juomatta vuoden. Se on hienoa ja suhteemme on palautunut hieman sellaiseksi kuin se oli ennen alkoholin mukaantuloa isäni elämään. Taustalla varjostava huoli on pienentynyt, mutta ei kadonnut. Se huoli on varmasti jokaisella alkoholistin lapsella mukana aina, oli vanhempi juomatta tai ei. Jatkuva varjo elämässä, joka on mukana myös suurimpina onnen hetkinä. Tämä huoli estää 100 % elämästä nauttimisen.

Isäni ja jopa jotkut sukulaiseni oikeuttivat isäni juomisen sillä, että hän sentään hoitaa työnsä ja haluaa viikonloppuisin rentoutua ja se on hänelle sallittava. Tyypillinen suomalainen ajattelu-tapa. Mutta vaikka alkoholistivanhempi vain makaisi sohvalta välillä nuokahdellen ja lopulta sammuen ja seuraavan päivän krapulassa viettäen, pelko lapsissa kasvaa silti. Minä vietin aikaani vain omassa huoneessani, en uskaltanut liikkua talossa vapaasti, katsoin, että siskollani on kaikki hyvin ja läksyt tehtynä. Olin vihainen koko suomalaiselle yhteiskunnalle, joka hiljaisesti hyväksyi isäni käytöksen. Mies saa käyttää alkoholia viikonloppuisin ja mennä maanantaina krapulassa töihin kunhan vain hoitaa työnsä. Kaikki tiesivät tilanteemme ja kukaan ei tehnyt mitään.

Timoliini (mies, 1992)

Äitini on juonut erostansa asti eli noin kymmenen vuotta. Hän tykkää työstänsä mutta jos hällä on vapaata hän viettää sen baarissa ja saattaa tuhlata toista sataa illassa. Ymmärrän että jos hän ei keksi muuta tekemistä mutta että baarissa jurrissa? en tiedä. äitini juominen on herättänyt minussa vihaa, pelkoa (omaa tulevaisuuttani ja häntä itseään kohtaan.) Ja surua. Vanhempien juominen saattaa aiheuttaa lapsissa häpeää, vihaa ja hämmennystä esimerkiksi että miksi vanhempani hakee tahallaan niin hirveää tilaa kuin kaatokännit? ja omalla kohdallani koulu-kiusausta.

selviytyjä (nainen, 1993)

Isäni on alkoholisti. Tällä hetkellä hän on kuitenkin raitis sellainen, sillä hän ei koske tippaankaan alkoholia, koska silloin uusi ryyppykierre alkaisi.

Nuoruudestani en muista sellaista aikaa jolloin hän ei olisi ollut humalassa. Häpeää, häpeää ja häpeää. Välillä huolta toisen terveydestä ja vihaa, häpeää ja noloja tilanteita niin paljon kuin vain jaksaa muistaa. Isälläni on hyvä työpaikka ja päällisin puolin kaikki näytti hyvältä, mutta eihän kodin sisäistä helvettä muut näe. Huutoa, tappelua, viinaa, kirosanoja. Jouduin huolehtimaan pikkuveljestäni koko lapsuuden ajan. Äiti kamppaili jaksamisen rajoilla. Ero paperit lähetettiin jo. Juomisen lopetti vasta kun poliisit saivat kiinni rattijuopumuksesta ja isä päätti itse lähteä Lapualle minnesota-hoitoon, koska oli tiedostanut oman sairautensa.

Välillä oli tietenkin hyviäkin kausia. Viikkoon ei välttämättä viina maistunut, kun sitten taas parin viikon putki ja se ällöttävä limainen virne naamalla koko ajan. Koko muu perhe yritti piilotella ja salata asiaa niin pitkälle kuin se vain oli mahdollista. Kavereita ei kutsuttu enää perjantai iltaisin tai minään iltana kylään tai kotiin. Kuka kaveri haluaisi katsella humalaista ällöttävää miestä?

Kaikista vaikeinta on kuitenkin kun rakastaa jotain ihmistä ja hän käyttää alkoholia. Se kun vihaa ja rakastaa jotain on paha ristiriita. Se tunne kun voisi melkein tappaa oman isänsä jotta muu perhe saisi rauhan sydämeensä eikä päivästä päivään jatkuva kidutus enää jatkuisikaan. Näin jälkeinpäin tuo ajatus tuntuu hirveältä, mutta itse siinä 13v vanhana mietin näitäkin asioita.

Nukahtaa iltaisin siihen kun vanhemmat huutaa. Herätä siihen kun pyydellään aamulla anteeksi. Kuunnella päivästä päivään jatkuvia lupauksia että se oli vika kerta. Nyt en enää juo. Olla yöllä hereillä kun isä tulee huoneeseen sönkkäämään kannisiä rakkauden osoituksia, mutta esittää nukkuvaa. Katsoa toisen järkyttävän rumaa itsesääliä. Ja siinä samassa yrittää nauttia nuoruudesta?? Noooottt.

Janni (nainen, 1990)

Muistan ikuisesti kun olin 13-vuotiaana luokkakaverini luona yökylässä. Meillä oli ollut hauska ilta, kaverin äiti teki meille lämpimiä voileipiä ja katselimme iltamyöhään asti leffoja. Kesken yhden elokuvan alkoi puhelimeni pirisemään, äiti soitti. Hän itki puhelimeen, oli täysin paniikissa. Taustalta kuului äidin miesystävän huutoa, raivoa ja vihaa. Äiti jatkoi vuolasta itkuaan ja kesken puhelun kuului kamala kirkaisu, kolaus ja sitten puhelu katkesi. Hätäännyin täysin, tiesin mitä oli tapahtunut. Jokaikinen viikonloppu tämä sama toistui.

Valehtelin kaverille ja hänen vanhemmilleen, että minulle oli tullut syömisestä paha olo ja että halusin kotiin. Kello ei ollut vielä paljoa, joten suostuttelin kaverini saattamaan minut bussipysäkille.

Koko bussimatka meni tärysten ja itkien. Kun pääsin kotiin, oli siellä kuolettavan hiljaista, mistään ei kuulunut inahdustakaan. Juoksin talomme läpi ja viimein löysin äidin makuuhuoneen lattialta. Hänen naamansa oli yltä päältä veressä, samoin lattia, matto sekä sänky. Hän veti syviä henkäyksiä ja hänen silmänsä olivat kyyneleitä täynnä. Äidin miesystävän löysin kylpyhuoneen lattialta, sammuneena. Hänen paitansa oli verestä tahriintunut. Hän kuorsasi ahnaasti ja koko kylpyhuone haisi viinalta.

Soitin poliisit, äiti aneli vieressä, etten tekisi niin. Minua pelotti, käteni tärisi ja yritin puhua hiiren hiljaa, jottei äidin miesystävä heräisi.

Poliisit veivät äidin miesystävän putkaan. Äiti otti jääkaapista halpaa valkoviiniä, joi koko yön ja seuraavan päivän.

Semina (nainen, 1996)

Isäni ei yleensä juo niin paljoa, mutta äitini juo kyllä sitten hänenkin edestä. He ovat eronneet. Tavallaan asun äitini luona, mutta käyn isää katsomassa viikolla ja viikonloppuisin. Annan esi-merkin äitini juomisesta: Äitini juo aina viikonloppuisin, ellei ole muuta tekemistä. Silloin hän ei osaa lopettaa ajoissa. Äitini aina sammuu. Jos äiti juo, olen aina huolissani, koska hänestä ei nää päällepäin jos jokin on huonosti. Pelkään jos hänelle tapahtuu jotain pahaa, tai kuolisi. Minua hävettää ja itkettää kun hän tekeytyy itsetuhoiseksi, tai haastaa riitaa tai tappelee. Joulukin meni pilalle, koska äiti oli juonut ja huutaa ja haastaa riitaa. Minusta pitäisi lopettaa juominen kokonaan, koska siinä ei ole mitään järkeä ja se satuttaa koko perhettä. Etenkin perheen pienimpiä ja nuoria. Olen eniten huolissani veljestäni, joka joutuu näkemään tämän kaiken kamaluuden.

Koviakokenut (nainen, 1995)

Isäni on ainakin melkein entinen alkoholisti. Olen joutunut hänen takiaan lukuisiin ongelmiin. En ole kehdannut moniin vuosiin tuoda kavereitani meille kotiin, koska aina saa pelätä milloin isä on kännissä ja selittää jotain aivan mysteeristä. Olen joutunut moniin häpeällisiin tilanteisiin esim. ravintolassa ja juhlissa, kun juominen on taas riistäytynyt.

Olen myös ollut ulkomailla hänen kanssaan, kun hän kaatui kännissä ja mursi jalkansa. Hän on myös lyönyt minua ja pikkusiskoani, eli kun hän on kännissä täytyy varoa mitä suustaan päästelee. Olen joutunut myös kokemaan rattijuopumuksen kiinni jäämisen hänen kanssaan kahdestaan autossa.

Haluaisin, että jokainen vanhempi tajuaisi, kuinka hirveää on olla osallisena perhesuhteessa, jossa toinen tai molemmat vanhemmat juovat liikaa. Minun tilanteessani se onneksi oli vain toinen vanhempi, isä. Äitini on aina ollut erittäin kohtuullinen alkoholikäyttäjä ja puolustanut minua sekä siskoani. Vanhempani myös erosivat noin vuosi sitten, mutta vanhempani palasivat yhteen muutama kuukausi sitten, kun isä ei enää käytä alkoholia. Äitini yritti erota ja anella isääni hoitoon useita kertoja, mutta hän ei suostunut vapaaseen eroon vaan äiti joutui hakemaan avioeroa käräjäoikeudelta. Se oli hyvin vaikeaa aikaa, koska tiesin, että isäni on lähtemässä, mutten tiennyt, koska helvetti saataisiin päätökseen.

Antara (nainen, 1988)

Isäni on juonut minun muistikuvani mukaan aina, hän kävi kyllä töissä aina, mutta joka päivä kaljapussin kanssa kotiin ja viikonlopun viinaa. Pulloja piiloteltiin autotalliin ja halkopinoon jne.

Leikin lapsena aina yksin huoneessani, en uskaltanut tulla ulos koska isäni saattoi alkaa huutaa ilman syytä. Pelkäsin häntä, häpesin häntä, en kehdannut kutsua kavereita ja siksi minulla olikin vain 1–2 kaveria.

En saanut huomiota ja tukea äidiltäni, koska hän oli niin kiireinen pitäessään kullisseja yllä. Koko talon ilmapiiri oli ahdistava. Vanhempi veljeni häipyi aina kavereiden kanssa ulos ja jouduin olemaan yksin. Yksi elämäni hienoimmista päivistä oli kun äiti kertoi isän menevän Minnesotahoitoon, nyt hän on hieno vaari tyttärelleni ja saa elää nyt seuraten hänen kasvuaan. Omien lastensa kasvun näkemisen hän menetti juomalla.

elämään väsynyt (nainen 1995)

Mua hävettää, en kehtaa tuoda kavereita kylään, ja mä huolehdin koko ajan meidän raha-asioista, ja mietin miten me saadaa rahaa ruokaan. Ja tää kaikki on henkisesti väsyttävää. Mä en

enää pääse shoppailemaa eikä me koskaan saada mitään uusia juttuja koska rahaa ei ole. Eka muisto joka mulla tulee mieleen äitin ja isän ryyppäämisestä on ku mä olin 4 ja istuin äitin sylissä itkemässä samalla ku ne huus toisilleen. Ja yks joulu, ne oli ihan umpikännärissä. Ja kun iskä on kännissä nii se tekee kaikkii ihan tyhmii juttuja. Mä en enää jaksa tätä mun elämää muttaku mikään ei auta. N. vuos sitten äiti lupas lopettaa ja meni katkasuu, sit se oli puolvuotta ilman ja alko taas. Joskus must tuntuu et haluisin vaa kuolla.

Ikuinen pelko (nainen, 1991)

Minua hävettää puhua "virallisille tahoille", kuten omalle lääkärieni, psykologilleni, sosiaalityöntekijälleni jne. vanhempieni alkoholinkäytöstä. Se on asia, josta en voi vain puhua. Pelkään, että minut tuomitaan, sillä niin on moni jo tehnyt.

Ainoa asia, jolla pystyn korvaamaan lapsuuteni, on se, että näytän hyvää esimerkkiä. En koskaan humallu, jos paikalla on lapsia, ja pidän huolen siitä, ettei lasten tarvitse katsoa humalaisten toimintaa.

En aio juoda itseäni humalaan omien lasteni nähden, jos sellaisia joskus saan. Lasillinen viiniä on toki aivan eri asia kuin pullo kossua tai kori kaljaa. Aion kertoa alkoholin vaaroista ja siitä, miten suuri myrky se on.

Tahdon esittää vielä pyynnön kaikille vanhemmille ja niille, joista joskus vanhempia tulee: Älkää laittako lapsianne kokemaan sitä huolta, pelkoa ja häpeää, mitä minä ja sisarukseni olemme kokeneet. Ja niin moni muukin lapsi tässä maailmassa. Jos teillä on vaikeuksia hallita juomistanne, yrittäkää saada apua. Koskaan ei ole liian myöhäistä.

Onnellisesti isätön (mies, 1985)

Olen nyt aikuinen nuori mies. Aloin elää, kun isäni menehtyi alkoholin puskuroimien sairauksien myötä ollessani alle 17-vuotias.

Ainainen oli päällimmäisenä pelko. Vaikka isä ei koskaan (humalassa) satuttanut minua fyysisesti, uhkailu, nimittely ja henkinen väkivalta valtasi mielen. "Minä meen ja hirtän itteni. Minä oon aina se roisto. Kukaan ei ymmärrä. Me ei olla enää kavereita." Pelkäsin äidin puolesta, sillä humalassa isä aina kaatuili ja sammui milloin minnekin, yritti laittaa ruokaa ja sotki ympäriinsä. Selvinpäin hän oli hyvin korrekti ja pidetty ihminen. Humalassa raivostuttava sössöttäjä ja säälin kerjääjä. Oli äärimmäisen pelottavaa pienenä lapsena kuulla toisen aikovan hirttää itsensä yksin ollessaan ja seuraavana päivänä olevan kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan. Miten sellaista tulisi lapsen mielellä käsittää? Ensimmäinen kysymykseni oli kuultuani isän luonnollisesta kuolemasta oli, että "Hirttikö se nyt itsensä?".

Eittämättä suurin vaikutus isäni alkoholismilla elämässäni oli häpeä. Häpeä, häpeä, häpeä. En ole häpeämiseltäni vieläkään vuosia isän kuoleman jälkeen voinut myöntää kenellekään, että isäni oli juoppo. Hän oli pullonpiilottelija tissuttelija neljän seinän sisällä, eikä ulkopuoliset koskaan saaneet siitä tietää. Jostain kumman syystä kannattelen hänen "mainettaan" edelleen. Enkä tietenkään häpeältäni antanut ystäväilleni mahdollisuutta päästä todistamaan isää humalassa.

Häpeä tuntuu musertavana koko rinnassa aina kihelmöiden sormiin saakka runnoen alleen kaiken ilon. Aina viikonlopun tai juhlapyhän tullen toivoin, että meidänkin kotona vietettäisiin tavallista perhe-elämää, mutta kerta toisensa jälkeen se kaatui todellisuuteen toisen sammuttua saunaan. Loppua kohden humalatila kävi holtittomaksi, isä metelöi yöt unissaan huitoessaan mitä lie liskoja pois. Alkoholismi hallitsi elämää koko ajan.

Peksu (mies 1991)

Vanhempieni juominen ei ollut koskaan mitään kivointa katsottavaa. Isälläni on ollut humalassa paha tapa puhua tärkeistä asioista, eikä kukaan ole omasta mielestäni humalassa kovin vakavasti otettava.

Hän myös huomauttelee äidilleni epäkohdistaan, ja nyt, äitini isovanhempien siirryttyä tuonpuoleiseen, hän puhuu isoisäni nimissä. Tästä ei äiti tykkää. Isäni soittaa aina kavereilleen humalassa. Tämä on äärimmäisen noloa minullekin.

"normaalista" perheestä (nainen, 1981)

Kun olin lapsi, melkein joka viikonloppu vanhempani joivat itsensä humalaan. Asuimme niin syrjässä, etten päässyt mihinkään "pakoon", ja olin ainoa lapsi. Silloin pahinta oli se, kun joskus kävi niin, että isä ei lopettanutkaan juomista, kun viikonloppu loppui. Silloin piti murehtia, koska isä lopettaa ja kuinka kova riita siitä tulee äidin kanssa. Joskus isä joi salaa, ja etsimme äitin kanssa isän piilopulloja, että saisimme putken loppumaan. Niitä oli kuitenkin liikaa, emme löytäneet kaikkia. Joskus isä myös lähti polkupyörällä 20 km päähän baariin. Takaisin hän tuli taksilla ilman polkupyörää ja lompakkoa ja sammui eteiseen, johon taksikuski hänet kantoi. Myöhemmin olen miettinyt, että entä jos olisi sattunut jotain silloin, kun molemmat vanhemmat olivat umpihumalassa. En olisi pienenä lapsena saanut mistään apua. Lapsena se ei huollettanut, kun en ymmärtänyt mitään.

Kun itse olin lapsi, ei isä ollut kännissä vaarallinen eikä aggressiivinen. Kun muutin pois opiskelemaan, sain usein viikonloppuöisin puheluja sisaruksiltani. Isä oli jäänyt ratista kiinni, isä uhkasi tappaa kaikki ja/tai itsensä, porukat riitelee kännissä, uhkaavat erota... En voinut mitään opiskelupaikkakunnalta käsin, kannoin koko ajan huolta viikonloppuisin, mitä nyt tapahtuu. Äiti kielsi soittamasta poliisille, jos puhuin hänen kanssaan.

En viitsinyt puhua asiasta kellekään edes aikuisena. Lapsena ajattelin, että juominen on jotenkin omaa syytäni, ja pelkäsin niinkuin sisarukseniakin ovat pelänneet, että otetaan huostaan. Nyt aikuisena kavereilla on mukavat vanhemmat, jotka tulevat viikonloppuisin joskus käymään ja he tekevät kaikkea kivaa yhdessä. En usko, että he ymmärtäisivät kotitilannettani. Itse muutin 16-vuotiaana pois kotoa. Pikkusiskoni ei uskaltanut muuttaa, kun pelkäsi mitä nuoremmille tapahtuu. Kannan joskus syyllisyyttä siitä, että "jätin" nuoremmat pulaan. Joskus taas koen suurta helpotusta siitä, että pääsin pois.

Vaikutuksia elämäni laajemmin on ollut jatkuvan huolen lisäksi oman juomisen kontrolloinnin vaikeus, humalaisten pelko silloin kun itse olen selvinpäin, paha mieli muitten onnellisista perheistä ja se, että en mielelläni mene kotiin käymään viikonloppuisin tai juhlapyhinä. Vihaan joulua, silloin oli lapsena aina monipäiväinen piina. Muille se on iloinen juhla. Tunnen itseni usein ulkopuoliseksi muitten kertoessa omista kokemuksistaan, joulusta tai yleensä perheestä tai lapsuudesta. Vanhemmat eivät varmaan tiedä, että ovat vaikuttaneet näin. Ei olla koskaan puhuttu asiasta, ja he varmaan ajattelee, että meillä on ihan "normaali" perhe. Tai jopa vähän normaalia parempi, ei meillä nyt niin paljon juoda jne."
